

3. Bytiak, Yu.P. (Eds.). (2013). Administrative Law. Yaroslav Mudryi National Law University. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
4. Valevskyi, O.L. (10.02.2017). Problems of Institutional Support of the Reform Policy in the Field of Culture: Analytical Report. Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/articles/1428/> [in Ukrainian].
5. Weber, M. (1990). Selected Papers. Moscow: Progress [in Russian].
6. Some Issues of the Ukrainian Institute of the National Memory: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 684. (12.11.2014). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/684-2014-n> [in Ukrainian].
7. Kniazev, V.M., Rozputenko, I.V. et al. (2011). Encyclopaedia of Public Administration in 8 volumes, Vol. 1: Theory of Public Administration. Retrieved from <http://derzhava.in.ua:8081/ndi/encyclopedia/default.aspx> [in Ukrainian].
8. Institutional Support of Public Communication Policy: Experience of the European countries: Analytical Report. (2014). Kyiv: National Institute of Strategic Studies [in Ukrainian].
9. Zakovych, M.M. et al. (2007). Culturology: Ukrainian and Foreign Culture. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
10. Kupryashin, G.L. (2011). Institutional Design and Conceptual Guidelines of Modernization of Public Administration. Public Administration. Electronic Bulletin, 26, 1-14 [in Russian].
11. On Approval of the Regulation on the State Agency of Ukraine for Cinema from July 17 2014, № 277 (2014, August 9). Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/277-2014-n> [in Ukrainian].
12. On Approval of the Regulation on the State Committee of Television and Radio Broadcasting from August 13 2014, № 341 (2014, August 20). Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/341-2014-n> [in Ukrainian].
13. On the Approval of the Regulations on the Ministry of Culture of Ukraine from September 09 2014, № 495 (2014, September 10). Cabinet of Ministers of Ukraine. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/495-2014-n> [in Ukrainian].
14. On the Research Institute of Heritage Research. (10.02.2017). Retrieved from <http://www.spadshina.org.ua/index.php?slD=2> [in Ukrainian].
15. Chernets, V.G. (2016), State and Culture: Theoretical and historical ontology measurement. Kyiv: NAKKKiM, 552 [in Ukrainian].
16. Chechel, O.M. (2015), State administration in the economic sphere: Textbook. Vinnytsya : Nilan-Ltd, 268 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.03.2017 р.

УДК 351.9:008

Чечель Олег Миколайович
доктор наук з державного управління,
кандидат економічних наук,
професор кафедри публічного управління
та гуманітарних наук Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв
zedat@ukr.net

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ КУЛЬТУРИ ЯК ЕЛЕМЕНТ СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Метою роботи є аналіз розвитку державної політики в сфері культури та включення її як складової частини до системи забезпечення національної безпеки. На сьогодні дана проблема є актуальною, оскільки культурне середовище суттєво впливає на формування морально-етичних норм, засобів сприйняття особою та суспільством тих реалій, в яких опинилася Українська держава після агресії з боку Росії. Методологія дослідження полягає у розкритті сутності державної політики в сфері культури як елементу системи національної безпеки. **Методологія** ґрунтується на використанні абстрактно-логічного, системно-структурного, логіко-юридичного методів тощо. Визначено, що держава має змогу і повинна активно впливати, в тому числі імперативно, на формування системи культурних цінностей та орієнтирів розвитку культурного середовища України. Встановлено, що основним недоліком державної політики в сфері культури є її безсистемність, відсутність пріоритетів розвитку та кінцевого бачення впливу культурної сфери на інші аспекти національної безпеки держави. В статті зроблено акцент на призначенні та важливості державної політики в сфері культури в умовах глобалізації та російської агресії. Встановлена необхідність запобігання проявам зовнішнього впливу на вітчизняну культуру. Проводиться аналіз можливостей держави щодо впливу на культурну сферу в умовах глобалізації. Проведено аналіз Стратегії національної безпеки України. **Наукова новизна** роботи полягає в тому, що деталізовані основні напрями впливу держави на культурну сферу. Запропоновано запровадження програмно-цільового методу в сфері державної культурної політики. Зроблено **висновок** щодо відсутності такої компоненти, як культурна безпека, або безпека в сфері культурних відносин. Встановлено, що культура є певним суспільним феноменом, який в силу своєї загальної прийнятності, самобутності та трансформаційних можливостей здатен впливати на систему світосприйняття та світорозуміння людини і суспільства. Останнє дало змогу запропонувати напрями вдосконалення державної політики в сфері культури та включення її в систему забезпечення національної безпеки.

Ключові слова: культурна сфера, державна політика в сфері культури, стратегія національної безпеки, система цінностей, стратегія культурної репрезентації.

Чечель Олег Николаевич, доктор наук по государственному управлению, кандидат экономических наук, профессор кафедры публичного управления и гуманитарных наук Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

Государственная политика в сфере культуры как элемент стратегии национальной безопасности Украины

Целью работы является анализ развития государственной политики в сфере культуры а также включение ее как составляющей части в систему обеспечения национальной безопасности. Установлено, что на сегодня данная проблема актуальна, поскольку культурная среда существенно влияет на формирование морально-этических норм, средств восприятия гражданином и обществом тех реалий, в которых оказалась Украинское государство после агрессии со стороны России. Методология исследования заключается в раскрытии сущности государственной политики в сфере культуры как элемента системы национальной безопасности. **Методология** основывается на использовании абстрактно-логического, системно-структурного, логико-юридического методов и так далее. Определено, что государство имеет возможность и должно активно влиять, в том числе императивно, на формирование системы культурных ценностей и ориентиров развития культурной среды Украины. Установлено, что основным недостатком государственной политики в сфере культуры является ее бессистемность, отсутствие приоритетов развития и конечного видения влияния культурной сферы на другие аспекты национальной безопасности государства. В статье сделан акцент на важности государственной политики в сфере культуры в условиях глобализации и российской агрессии. Установлена необходимость предотвращения проявлений внешнего влияния на отечественную культуру. Проводится анализ возможностей государства по влиянию на культурную сферу в условиях глобализации. Проведен анализ Стратегии национальной безопасности Украины. **Научная новизна** работы заключается в том, что были детализированы основные направления влияния государства на культурную сферу. Предложено введение программно-целевого метода в сфере государственной культурной политики. **Выводы.** Сделан вывод об отсутствии такой компоненты как культурная безопасность или безопасность в сфере культурных отношений. Установлено, что культура является определенным общественным феноменом, который в силу своей общей приемлемости, самобытности и трансформационных возможностей способен влиять на систему мировосприятия и миропонимания человека и общества. Последнее позволило предложить направления совершенствования государственной политики в сфере культуры и ее включение в систему обеспечения национальной безопасности.

Ключевые слова: культурная сфера, государственная политика в сфере культуры, стратегия национальной безопасности, система ценностей, стратегия культурной репрезентации.

Chechel Oleg, PhD, Doctor of public administration, Professor of the Department of public administration and human sciences of National academy of managerial staff of culture and arts.

State cultural policy as an element of the national security strategy of Ukraine

The purpose of the article is to study the development of state policy in the sphere of culture and its inclusion into the national security system. It was found that today this issue is relevant because the cultural environment significantly influences moral and ethical standards, means of perception by the person and the society of the situation, in which Ukrainian state has found itself after aggression by Russia. The methodology of the study consists in disclosure of the essence of the state policy in cultural sector as an element of national security. The **methodology** is based on the use of abstract and logical, systematic and structural, logical-legal and other methods. It was determined that state can and should actively influence, including imperatively, formation of cultural values system and orientations of the cultural environment of Ukraine. It was established that the main disadvantages of state policy in cultural sector are the lack of system, absence of the development priorities and the final vision of impact of the cultural sphere on the other aspects of national security system. The article is focused on the importance of state policy in the cultural sector in the conditions of globalization and Russian aggression. The work has established the necessity of preventing foreign influence on the national culture. The analysis of capabilities of state influence on cultural sphere in the conditions of globalization is provided. The analysis of the National Security Strategy of Ukraine was made. **Scientific novelty** of the work consists in the fact that the main directions of state influence on the cultural sector are detailed. The possibility of introducing program-target method in the field of state cultural policy was proved. **Conclusions.** The conclusion regarding the absence of such components as cultural safety or security in the field of cultural relations is made. It is established that culture is a kind of social phenomenon, which because of its general acceptability, originality and transformation capabilities is able to influence the system outlook and worldview of a man and society. The latter has made it possible to suggest areas of improvement of the state policy in the field of culture and its inclusion into the system of national security.

Keywords: cultural sector, state policy in cultural sector, national security strategy, system of values, strategy of cultural representation.

Актуальність теми дослідження. Сфера культури є специфічною площиною самореалізації людини, соціуму, нації. Культура це одночасно і спосіб сприйняття дійсності, і спосіб її розуміння через самовираз, тому відносини в сфері культури є специфічним проявом суспільної активності людини. У масштабах соціальної групи або країни в цілому культура покликана виконувати надзвичайно важливі функції: виховання та самоствердження нації через формування її національної ідентичності, особливостей, які виділяють її серед інших націй, навіть за умов певної етнічної чи соціокультурної спорідненості з іншими.

Останнім часом саме національна ідентичність української нації, її самосприйняття та самовизначення в цивілізаційному вимірі є основною рушійною силою в боротьбі за незалежність та демократичність існування української держави. В цьому контексті сфера культури потребує певного впорядкування та регулювання з метою вироблення єдиної національної стратегії, пошуку національної ідеї тощо. Це вимагає відповідної уваги з боку держави, зокрема щодо створення умов для захисту націо-

нальної культури, її розвитку, збереження ідентичності. Крім цього, в сучасних умовах існування української державності, національна ідентичність та культура виступає елементом системи національної безпеки. Це пояснюється тим, що через ворожу пропаганду з боку РФ та спекулювання на тему культурних процесів в Україні відбуваються спроби поділу суспільства, поширення панічних настроїв, формування стійкого сприйняття другорядності та залежності України від іншого культурного домінанта яким себе уявляє Росія.

Аналіз наукових досліджень. Проблематика розвитку державної політики в сфері культури в контексті забезпечення національної безпеки є досить новою для вітчизняної науки, однак вже знайшла своє відображення в працях таких вчених як В.М. Бакальчук, О.Л. Валевський, С.І. Здіорук, В.В. Карлова, К.К. Колин, О.М. Литвиненко, М.В. Максименко, Л.І. Малиновська, В.Г. Чернець та ін.

Метою статті є визначення стратегічних напрямів і форм державної політики в сфері культури як елемента зміцнення національної безпеки та єднання української нації.

Виклад основного матеріалу. Сфера культури загалом - це аморфне нематеріальне середовище, в якому відбувається створення специфічного культурного продукту. Цей культурний продукт у своєму кінцевому виразі може мати цілком матеріальну форму і, таким чином, впливати на збагачення нації, а також на процес формування її світоглядних принципів.

Сама по собі культура поліструктурна, поліваріативна, а тому досить важко уявити її в якості об'єкта управління з боку держави. Натомість якщо розглядати культуру крізь призму моральності, суспільних норм, соціальних орієнтирів чи критеріїв при створенні цілком матеріальних культурних об'єктів, то в цьому контексті держава має певні можливості для навіть імперативного впливу на культурний розвиток нації.

Зокрема, йдеться про запровадження програм розвитку певних культурних об'єктів, культурних явищ, стимулювання суто національних культурних продуктів, захист від засилля чужинської, інколи ворожої культури. При чому останнє максимально наближає культуру до одного із елементів національної безпеки, оскільки засобами культурного впливу формується світосприйняття людини і соціуму, особиста та суспільна свідомість, створюється система морально-етичних принципів, що впливає на сприйняття особою реальності. Так, приклад 2004-2005 років продемонстрував, як засобами культурної детермінації та диференціації можна розділити державу і націю за мовною ознакою, за мовною характеристикою культури. Саме для недопущення подібних проявів, або таких явно екстремістських проявів як "руський мир" – держава повинна створювати належні умови: організаційні, інституційні, матеріальні, правові тощо, з метою забезпечення єдності культурного простору держави, при чому з урахуванням національних та етнічних особливостей населення України.

У цьому контексті слушною є думка І. Савчака, О. Левкової та Т. Біленької про те, що потреба в нових цінностях суспільства, про яку останнім часом все більше говорять в Україні, стає визначальною для розвитку країни. Все очевиднішою стає також необхідність розробки і впровадження інклюзивної культурної політики, яка визначатиме як напрями розвитку саме культурної сфери, так і бачення розвитку країни в цілому в довгостроковій і середньостроковій перспективі. У період докорінного перетворення суспільства – соціокультурного, політичного, економічного – культура є важливим інструментом розвитку, примирення та консолідації зусиль усіх суспільних груп і всіх спільнот. Адекватна таким завданням культурна політика приділятиме належну увагу подоланню постколоніального синдрому, повноцінному творенню "Нової країни і держави Україна". І в цьому ключі – розумінню та визначенню такого поняття як "національна культура". Формування національної, причому заснованої не тільки на етнічній базі, ідентичності, є одним із найважливіших завдань у плані консолідації суспільства. Культурна політика України повинна забезпечувати захист і належний розвиток української культури [6].

Отже, значення сучасної культурної політики держави, а також її призначення з точки зору національної безпеки України полягає в наступному: державна культурна політика формує певні межі для трансформації суспільства, його світоглядних позицій; культура створює єдиний простір, континуум у межах якого відбувається сприйняття та переосмислення суспільством ціннісних орієнтирів розвитку держави; культурна політика здатна одночасно як поєднати так і роз'єднати суспільство за різними ознаками в залежності від загальної мети та загальних детермінант системи цивілізаційних цінностей української держави, які як раз і проголошуються в межах культурного середовища та є одним із його проявів; культурна політика держави впливає на її сприйняття в світі.

Водночас, у своєму розвитку держава саме через культурні детермінанти може більш ефективно сприймати глобалізаційні процеси, але, в той же час, сама глобалізація несе в собі надзвичайні ризики для культурного середовища нації та власне і для всієї системи національної безпеки держави. Це пояснюється тим, що глобалізація передбачає боротьбу за право вільного розвитку між різними країнами в умовах максимальної відкритості національного соціокультурного, соціально-економічного та публічно-політичного середовищ. Так, оцінюючи ризики, які може мати для української культури глобалізація, С.І. Здіорук та О.М. Литвиненко зазначають, що Україна протягом своєї історії неодноразово ставала об'єктом зовнішніх культурних впливів і була включена у міжнародні культурні процеси. Перебування протягом сторіч в орбіті європейської культури привело до вироблення механізмів адаптації західних культурних впливів до місцевих традицій, через що ці впливи не викликали, як правило, такого масового нерозуміння, неприйняття й відторгнення, як у країнах, що ніколи не належали до єв-

ропейського культурного ареалу. Втім, зворотним боком цієї культурної близькості був брак резистентності щодо асиміляційних процесів, насамперед у тих випадках, коли внаслідок релігійної конверсії зникав останній запобіжник проти культурної асиміляції. Історичний досвід взагалі й український зокрема свідчить, що реальну загрозу для національної культури становлять не глобальні культурні впливи, а штучний і радикальний розрив із культурними та релігійними традиціями, спричинений прискороною, не підготовленою попереднім суспільним розвитком модернізацією, а також цілеспрямована експансія іншої національної культури, підтримувана відповідними політичними, ідеологічними, інформаційними, адміністративними, репресивними заходами [3].

Отже, важливість державної культурної політики в контексті формування стратегії національної безпеки України пояснюється ще й тим, що ця сфера в умовах глобалізації вимагає підвищеної уваги з боку держави. Вплив через культуру на механізм праворозуміння людиною і суспільством, на механізми сприйняття правової реальності є надзвичайно потужним джерелом небезпеки з точки зору соціально-економічної стабільності в суспільстві. У цьому контексті також можна зазначити, що можливості глобалізації в сфері впливу на культуру держава може використовувати і у власних інтересах. Зокрема йдеться про створення таких умов підтримки національної культури, за яких вона стане певним іміджевим "продуктом" держави, "експорт" якого в світову культуру створить відповідне сприйняття держави суспільствами інших країн.

К.К. Колін зазначає, що важливим з точки зору державної політики в сфері культури є поєднання стратегій культурного самозбереження та репрезентації. В умовах глобалізації шанси забезпечити собі найоптимальніші умови розвитку мають культури, здатні вписатися у світовий контекст не як екзотичні релікти, а як джерела нових творчих імпульсів, такі, що викликають до себе інтерес не лише оригінальністю, а й актуальністю своїх цінностей та ідей. Тому одним із пріоритетних напрямів державної політики має бути збереження, вивчення й актуалізація культурної спадщини як у національній, так і в міжнародній площині. Під культурною спадщиною розуміються не лише матеріальні об'єкти, артефакти, а й культурні традиції, практики, стилі, естетичні принципи [5].

Подібне твердження є надзвичайно слушним, але, разом з тим, воно демонструє, що державна культурна політика вимагає великих ресурсів, не лише матеріальних, а й організаційних, інституційних, адміністративних тощо. З цих позицій включення державної культурної політики в сферу національної безпеки дасть змогу більш раціонально використовувати наявні ресурси для задоволення основних цілей такої політики. Це пояснюється тим, що сама по собі сфера національної безпеки вже має належний рівень організаційного забезпечення.

Окрім того, на думку Л.І. Малиновської, у сучасних історичних умовах задоволення потреби в безпеці на всіх її рівнях (індивідуальному, суспільному, національному, міжнародному) передбачає застосування системного підходу для всебічного врахування сукупності факторів безпечного розвитку. Найважливішими серед них, на нашу думку, можна назвати: необхідність визначення базових цінностей; всебічне врахування діалектичної взаємодії соціального і національного, національного та інтернаціонального, індивідуального і колективного; важливість вибору такої стратегії національного розвитку, за якої досягається гармонія відповідального, соціального, екологічного ставлення; необхідність подальшого пізнання та врахування законів і закономірностей функціонування й розвитку природи, суспільства, індивіда; врахування ціннісних парадигм індивіда, соціуму. Одним із видів безпеки є культурна безпека соціуму, яка являє собою якісну характеристику функціонування і розвитку суспільства, стан, за якого відсутні реальні чи потенційні загрози його духовним і культурним цінностям [8].

В умовах протистояння України російській агресії можна стверджувати, що формування державної політики в сфері культурної безпеки або безпеки культурного середовища України все ж таки відбувається, але надзвичайно несистемно та повільно. Одним із суттєвих недоліків є те, що тривалий час національна безпека в сфері культури не отримувала жодного нормативно-правового, а відтак й інституційного визнання та визначення з боку держави.

Підтвердження цьому можна знайти в аналітичних роботах О.Л. Валецького, який зазначає, що Стратегія національної безпеки України визначає основні напрями державної політики в галузі національної безпеки, однак у документі не згадуються проблеми культурної політики в якості пріоритетних напрямів зміцнення національної безпеки. Водночас використовуються поняття, які пов'язуються із культурним процесом, зокрема, поняття цінностей. Так, у "Загальних положеннях" стверджується, що Україна захищатиме свої фундаментальні цінності, визначені Конституцією та законами України, – незалежність, територіальну цілісність і суверенітет, гідність, демократію, людину, її права і свободи, верховенство права, забезпечення добробуту, мир та безпеку. Крім того в документі використовується поняття "гуманітарний розвиток", яке можна розуміти як синонім "культурний розвиток". Стверджується, що серед основних цілей Стратегії національної безпеки є утвердження прав і свобод людини і громадянина, забезпечення нової якості економічного, соціального і гуманітарного розвитку [10, 2].

Але останні події в Україні, і, зокрема, агресивні дії Росії демонструють, що гуманітарний розвиток української держави перебуває під тиском агресивної зовнішньої політики сусідньої держави, яка, у поєднанні з проявами сепаратизму та колабораціонізму всередині України чинить суттєвий тиск не лише на культурну сферу, а й на систему суспільних цінностей і морально-етичного виміру сприйняття українською нацією своєї виключності та ідентичності. В свою чергу, такі, здавалося б, аморфні,

віртуальні процеси впливають на всі без виключення сфери національної безпеки засобами деморалізації та пригнічення населення, з тим, щоб підкорити волі агресора. Такі дії є актом прихованої агресії, що не підпадають під ознаки війни, але є проявом ворожості політики сусідньої країни, і того факту, що на сьогодні Україна зобов'язана створити власну систему протидії такій політиці, в тому числі і в сфері державного управління розвитком культури.

Базові документи, які визначають стратегію державної політики у сфері національної безпеки, потребують доповнень, зокрема, щодо ролі та функцій культури у безпековій сфері. Необхідно окремо відзначити, що культурна політика сприяє просуванню державою своїх національних інтересів і здатна впливати на реалізацію політики у різноманітних економічних, соціальних та регіональних сферах, а не тільки виконувати допоміжну інформаційно-ідеологічну функцію щодо підтримки загальної державної стратегії держави. Також варто визначити, що основним пріоритетом культурної політики в системі національної безпеки є збереження й розвиток цінностей, духовного та історичного надбання, національної ідентичності. Ця функція реалізується через виявлення та подолання внутрішніх і зовнішніх загроз сталому культурному розвитку [2].

Відтак, визначення напрямів реформування й цілеспрямованість в їх реалізації має стати основою в створенні концепції державної політики у сфері культури. Одним із таких напрямів реформування державного управління у сфері культури можна визначити застосування програмно-цільового підходу до реалізації державної політики у сфері культури як одного із засобів її оптимізації. Це передбачає розробку і здійснення цільових програм культурного розвитку і є ефективним механізмом реалізації державної політики у зазначеній сфері в умовах жорсткої обмеженості ресурсів. Поєднання зусиль усіх зацікавлених сторін у процесі розробки й здійснення державної програми сприятиме врахуванню й задоволенню культурних інтересів усіх суб'єктів культурної діяльності, значно посилюватиме обґрунтованість управлінських рішень, уможливуватиме альтернативні шляхи розв'язання соціокультурних проблем і вибір оптимального варіанту реалізації державної політики у сфері культури [7].

Програмно-цільовий метод дасть змогу найбільшою мірою реалізувати ще один напрям підвищення рівня забезпеченості національної безпеки крізь призму стратегічного підходу держави до культурної експансії та модернізації. Україна в умовах агресії Росії повинна не лише захищатися, а й створювати умови для активної пропаганди своїх цивілізаційних цінностей, своїх дружніх намірів, орієнтуючись не на держави як суб'єкти глобальної міжнародної політики, а на конкретного масового споживача власних культурних продуктів – населення таких держав. Україна повинна позиціонувати себе як самодостатню державу, а націю – як самобутню і з великим культурним розмаїттям.

Включення в глобальні світові процеси культурного обміну та культурного збагачення дасть змогу мінімізувати вплив пропагандистської ворожої ідеї "руського миру", і, як наслідок, не лише протистояти агресії Росії, а й здійснювати адекватне відповідне реагування. Культурне самозбереження також має стати вирішальним і стратегічно важливим напрямом державної політики в сфері культури. По-перше, через те, що на сьогодні в умовах браку фінансових ресурсів відбувається занепад української культури, по-друге, через те, що лише засобами державного фінансування можливо розвивати не масову культуру, а культуру національного спрямування, тобто відроджувати традиційні для українців способи культурного самовираження.

Підсумовуючи викладене, можна прийти до важливих висновків не лише щодо місця державної політики в сфері культури в системі заходів забезпечення національної безпеки, а й щодо самого змісту стратегії держави по забезпеченню такого рівня розвитку культурного середовища, яке само здатне підсилювати засоби і заходи національної безпеки.

Встановлено, що культура є певним суспільним феноменом, який в силу своєї загальноприйнятності, самобутності та трансформаційних можливостей здатен впливати на систему світосприйняття та світорозуміння людини і суспільства. Культура є ключовим чинником консолідації суспільства навколо цивілізаційних цінностей, які є традиційними або які є максимально прийнятними для нації. В цьому контексті державний вплив на культурну сферу вбачається, головним чином, у адекватності тих напрямів розвитку культурних процесів, які формуються на вимогу потребам часу.

Соціальні ризики та загострення демографічної ситуації, агресія з боку Росії та її підтримка сепаратистами в Україні – все це є, певним чином, наслідками деструктивних процесів в сфері культурного розвитку. Деформація культурного простору, роз'єднання української нації за мовними, релігійними та іншими детермінантами культурного буття негативним чином впливають не лише на національну ідентичність та саморозвиток українського суспільства, а й несуть в собі загрози для національної безпеки. Наслідком цього і стала відкрита агресія щодо України з боку Росії.

Вимагає перегляду та переосмислення сучасна концепція національної безпеки України, в якій гуманітарній сфері, і, зокрема, сфері культури приділяється незначна увага або жодної уваги взагалі. В цьому контексті необхідним є запровадження програмно-цільового методу в сфері державного управління культурним розвитком з метою формування дієвих засобів і механізмів управління культурною сферою, створення належного організаційного забезпечення.

Вимагають широкого запровадження такі стратегії державної політики, як стратегії культурного самозбереження, репрезентації, експансії тощо. Так стратегія культурного самозбереження передбачає створення належних умов для розвитку та підтримки національних культурних традицій, збере-

ження культурної спадщини. Стратегія репрезентації передбачає створення позитивного іміджу України в світі, поширення українського національного культурного продукту. Стратегія експансії передбачає активну пропагандистську роботу щодо інших держав, зокрема, тих, що ведуть агресивну полеміку або вчиняють агресивні недружні дії по відношенню до України.

Відтак, новий погляд на державну політику в сфері культури спрямований на перетворення її в потужний засіб формування безпекового середовища на рівні самосвідомості та суспільної свідомості української нації, що дасть змогу згуртувати українську громаду в прагненні досягнення цілей цивілізаційного розвитку та протистояння зовнішній агресії з боку Росії.

Література

1. Бакальчук В.М. Культурна самобутність як фактор національної безпеки України: гуманітарний аспект / В.М. Бакальчук // Стратегічні пріоритети. – № 2 (23). – 2012. – С.167-171.
2. Валевський О.Л. Пріоритетні напрями розвитку державної культурної політики в системі національної безпеки: Аналітична записка / О.Л. Валевський // Гуманітарний розвиток. – № 27. – 2015. – С. 98-108.
3. Здіорук С.І. Пріоритети української державної культурної політики в умовах глобалізації / С.І. Здіорук, О.М. Литвиненко // Стратегічні пріоритети. – № 2 (23). – 2012. – С.149-154.
4. Карлова В.В. Реформування управлінських структур у сфері культури як необхідна умова створення дієвих механізмів реалізації державної культурної політики / В.В. Карлова // Вісник УАДУ. – 2002. – № 3. – С. 315-320.
5. Колин К.К. Неоглобалізм и культура : новые угрозы для национальной безопасности / К.К. Колин // Знание. Понимание. Умение. – 2005. – № 3. – С. 80-87.
6. Концепція нової національної культурної політики України: розробники І. Савчак, О. Левкова, Т. Білецька. – К.: ГО "Центр культурного менеджменту", 2015. – 28 с.
7. Максименко М.В. Державна політика у сфері культури: особливості реалізації в сучасних умовах / М.В. Максименко // Державне управління. – № 4 (136). – 2015. – С. 32-38.
8. Малинівська Л.І. Культура безпеки, як структурний компонент базової культури особистості і невід'ємна складова професійної культури майбутнього фахівця / Л.І. Малинівська // Психолого-педагогічні проблеми в освітньому процесі: Збірник наукових статей. – Х.: ХОГОКЗ, 2012. – С. 161-167.
9. Малімон В.М. Культурна безпека як мета культурної політики держави / В.М. Малімон // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2006. – № 4. – С. 222-228.
10. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року "Про Стратегію національної безпеки України" // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>
11. Чернець В.Г. Держава і культура: онтологія теоретичного й історичного виміру : моногр. / В.Г. Чернець. – К.: НАККіМ, 2016. – 552 с.

References

1. Bakalchuk, V.M. (2012), Cultural Identity as a Factor of National Security of Ukraine: Humanitarian Aspect. Strategic Priorities, 2(23), 167-171 [in Ukrainian].
2. Velevskiy, O.L. (2015), Priorities of Public Cultural Policy in the National Security System: Analytical Report. Humanitarian Development, 27, 98-108 [in Ukrainian].
3. Zdioruk, S.I., Lytvynenko, O.M. (2012), Priorities of Ukrainian Public Cultural Policy in Terms of Globalization. Strategic Priorities, 2(23), 149-154 [in Ukrainian].
4. Karlova, V.V. (2002), Reforming Administrative Structures in the Cultural Field as a Necessary Condition for the Creation of Effective Mechanisms for Implementation of the Public Cultural Policy [Text]. Bulletin of the National Academy for Public Administration, 3, 315-320 [in Ukrainian].
5. Kolin, K.K. (2005), Neoglobalizm and Culture: New Threats to National Security. Znanie. Ponimanie. Umenie, 3, 80-87 [in Russian].
6. Savchak, I., Levkova, O., Biletska, T. (2015), The Concept of a New National Cultural Policy of Ukraine, Center of Cultural Management Public Institution, 28 [in Ukrainian].
7. Maksymenko, M.V. (2015), Public Policy in the Cultural Field: Specifics of Implementation in the Modern Conditions. Public Administration, 4 (136), 32-38 [in Ukrainian].
8. Malynivska, L.I. (2012), Security Culture as a Structural Component of Basic Personal Culture and an Integral Part of the Professional Culture of a Future Specialist. Psychological and Pedagogical Problems in Education: Collection of Scientific Papers, KhOHOKZ, Kharkiv, 161-167 [in Ukrainian].
9. Malimon, V.M. (2006), Cultural Security as an Objective of Cultural Policy of the State. Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, 4, 222-228. [in Ukrainian].
10. Decree of the President of Ukraine On the Resolution of the National Security and Defense Council of Ukraine dated May 6, 2015 "On National Security Strategy of Ukraine". Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> [in Ukrainian].
11. Chernets, V.G. (2016). State and Culture: Theoretical and historical ontology measurement. Kyiv : NAKKKiM [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.03.2017 р.